

Kontrolní závěr z kontrolní akce

25/18

Peněžní prostředky vynakládané Ministerstvem zemědělství na podporu aplikovaného výzkumu

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále také „NKÚ“) na rok 2025 pod číslem 25/18. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ RNDr. Vladimír Koníček.

Cílem kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky určené na podporu aplikovaného výzkumu byly vynakládány účelně, hospodárně a v souladu s právními předpisy.

Kontrolované osoby:

Ministerstvo zemědělství (dále také „MZe“);
vybraní příjemci podpory: Národní centrum zemědělského a potravinářského výzkumu, v. v. i., Praha; Agrotest fyto, s.r.o., Kroměříž; Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava; Česká zemědělská univerzita v Praze; Výzkumný ústav monitoringu a ochrany půdy, v. v. i., Praha; Biologické centrum AV ČR, v. v. i., České Budějovice; Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích; Veterinární univerzita Brno.

Kontrolováno bylo období od roku 2017 do roku 2025, v případě věcných souvislostí i období předcházející a období do ukončení kontroly.

Kontrola byla prováděna u kontrolovaných osob v období od srpna 2025 do března 2026.

Kolegium NKÚ na svém X. jednání, které se konalo dne 22. června 2026,

schválilo usnesením č. 11/X/2026

kontrolní závěr v tomto znění:

Peněžní prostředky vynakládané Ministerstvem zemědělství na podporu aplikovaného výzkumu z Programu ZEMĚ

ZÁKLADNÍ FAKTA

3,29 mld. Kč	266
Výše čerpaných peněžních prostředků Programu ZEMĚ ¹	Počet podpořených projektů Programu ZEMĚ

ZJIŠTĚNÉ SKUTEČNOSTI

175,96 mil. Kč

vynaložených peněžních prostředků NKÚ vyhodnotil se sníženým stupněm² účelnosti a hospodárnosti. Jeden projekt nebyl hodnocen.

Ve čtyřech ze 14

kontrolovaných projektů zjistil NKÚ skutečnosti nasvědčující porušení rozpočtové kázně.

13 %

výsledků Programu ZEMĚ, které jsou v IS VaVal³ uváděny nesprávně.

Cílem Programu ZEMĚ: „... výsledky projektů řešených v rámci Programu ZEMĚ podpoří ... zrychlený transfer výsledků do praxe ...“.

Skutečnost: MZe nezjišťuje, zda a v jakém rozsahu byly výstupy realizovaných projektů v praxi skutečně aplikovány.

NKÚ doporučuje MZe změnit systém podpory aplikovaného výzkumu tak, aby výsledky projektů prokazatelně sloužily zemědělské praxi.

¹ Stav ke dni 30. 1. 2026.

² Sníženým stupněm se rozumí stupně 2, 3 a 4 – viz příloha č. 3 tohoto kontrolního závěru.

³ Informační systém výzkumu, vývoje a inovací.

I. Shrnutí a vyhodnocení

NKÚ provedl kontrolu peněžních prostředků státního rozpočtu (dále také „SR“) vynakládaných v rámci *Programu aplikovaného výzkumu Ministerstva zemědělství na období 2017–2025, ZEMĚ* (dále také „Program ZEMĚ“). Program ZEMĚ byl zacílen na podporu projektů aplikovaného výzkumu v oblasti zemědělství, potravinářství, vodního hospodářství a lesnictví, s předpokládanými výsledky vysokého inovačního potenciálu. Předpokládané výdaje ze státního rozpočtu na Program ZEMĚ stanovilo MZe ve výši 3,56 mld. Kč, celkový objem peněžních prostředků čerpaných příjemci podpory k 30. 1. 2026 činil 3,29 mld. Kč.

Cílem kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky určené na podporu aplikovaného výzkumu byly vynakládány účelně, hospodárně a v souladu s právními předpisy. Kontrola se zaměřila na to, zda příjemci podpory použili peněžní prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu na aplikovaný výzkum v souladu se smlouvou o poskytnutí podpory na řešení projektu výzkumu a vývoje Programu ZEMĚ. Kontrolu poskytování peněžních prostředků provedl NKÚ u MZe v roli poskytovatele podpory z Programu ZEMĚ. Kontrolu použití peněžních prostředků u příjemců podpory provedl NKÚ na vzorku 14 projektů u osmi příjemců podpory s celkovým objemem poskytnuté podpory ve výši 187,70 mil. Kč.

Na podporu aplikovaného výzkumu vynaložilo MZe 3,29 mld. Kč. Program ZEMĚ měl vést k tomu, aby výsledky projektů byly využity v praxi. Příjemci podpory sice ve většině případů dosáhli u kontrolovaných projektů Programu ZEMĚ plánovaných výsledků (téměř tři čtvrtiny výstupů projektů Programu ZEMĚ náležely do kategorie recenzovaných odborných článků⁴ nebo ostatních výsledků⁵), v některých případech ale nevedly k využití v praxi a přínosy byly omezené nebo neprokazatelné. MZe nezjišťuje, zda a v jakém rozsahu byly výstupy realizovaných projektů v praxi skutečně aplikovány.

NKÚ zjistil u MZe a příjemců podpory nedostatky, které snižují účelnost⁶ a hospodárnost⁷ poskytovaných a čerpaných peněžních prostředků na účelovou podporu aplikovaného výzkumu. U osmi ze 14 kontrolovaných projektů NKÚ zjistil, že příjemci podpory porušili podmínky smlouvy o poskytnutí podpory. Skutečnost nasvědčující porušení rozpočtové kázně zjistil NKÚ u čtyř z nich.

Nastavený kontrolní systém MZe při poskytování podpory nebyl účinný.

Celkové vyhodnocení se opírá o následující hlavní zjištění:

a) MZe nenastavilo pro Program ZEMĚ měřitelné cíle a vhodné indikátory.

MZe stanovilo cíle Programu ZEMĚ pouze na obecné úrovni. Na základě cílů, které nejsou konkrétní a měřitelné, není možné posoudit míru jejich naplnění. MZe u Programu ZEMĚ nevytvořilo podmínky pro vyhodnocení účelnosti podpory z něj poskytnuté, neboť nenastavilo takové indikátory, které by měřily a hodnotily přínosy a naplňování cílů

⁴ J_{imp}, J_{sc} nebo J_{ost}; J_{ost} – původní/přehledový článek v recenzovaném odborném periodiku, které nespádá do žádné z výše uvedených skupin, J_{sc} – původní/přehledový článek v odborném periodiku, který je obsažen v databázi SCOPUS s příznakem „Article“, „Review“, nebo „Letter“, J_{imp} – původní/přehledový článek v odborném periodiku, který je obsažen v databázi *Web of Science* s příznakem „Article“, „Review“, nebo „Letter“.

⁵ Např. poster prezentovaný na konferenci, článek v neindexovaném sborníku či odborné nerecenzované články či prezentace z přednášek.

⁶ Např. nedosažení očekávaných výsledků, nezavedení výsledků do praxe.

⁷ Např. proplacení nezpůsobilých výdajů, případně výdajů, jež bezprostředně nesouvisely s dosažením cíle projektu.

programu. MZe dosud nevypracovalo konkrétní postupy ani pro ex-post hodnocení přínosů a dopadů Programu ZEMĚ. MZe navíc nedisponuje potřebnými údaji pro vyhodnocení od všech příjemců podpory.

b) MZe ani při závěrečném hodnocení projektů nezná skutečné dopady projektů na aplikační sféru.

Za úspěšný projekt považuje MZe takový projekt, který dosáhl naplnění cílů a výsledků výzkumu a vývoje (tedy např. počtu článků, uspořádání workshopu metodik, užitečných vzorů), avšak nebere ohled na to, zda dosáhl i naplnění očekávaných přínosů plynoucích z uvedení výsledků do praxe. Takové hodnocení v případě projektů aplikovaného výzkumu pokládá NKÚ za nedostatečné. MZe příjemcům podpory nenastavilo povinnost předkládat tzv. zprávy o implementaci výsledků po ukončení projektu, které by MZe poskytovaly důležitou zpětnou vazbu o reálném dopadu výsledků projektů do praxe. Přitom předpoklad uplatnění výsledků v praxi a z něj plynoucí očekávané přínosy výzkumu byly součástí žádosti uchazečů o podporu a byly i součástí hodnotícího procesu MZe pro výběr projektů k podpoře.

c) MZe neprovedlo vyhodnocení Programu ZEMĚ, přitom již od roku 2023 administruje navazující Program ZEMĚ II.

MZe plánuje provést první zhodnocení dosažených výsledků, dopadů a přínosů Programu ZEMĚ nejdříve koncem roku 2026, tedy až po 10 letech od schválení Programu ZEMĚ a v průběhu již navazujícího Programu ZEMĚ II. MZe v době přípravy Programu ZEMĚ II nemělo informace, zda realizované projekty vedly k replikaci výsledků a výstupů do aplikační sféry.

d) Nastavený kontrolní systém MZe nebyl účinný, což je v rozporu s právními předpisy⁸.

MZe nedostatečně ověřilo způsobilost výdajů v návrzích projektů. Neprovedlo řádné kontroly závěrečných zpráv, když schválilo zprávu projektu, ačkoliv obsah a cíl projektu nebyly naplněny. U jednoho projektu MZe zaslalo hlavnímu řešiteli požadovanou výši podpory, ačkoliv byl další účastník projektu v likvidaci.

e) Většinu kontrolovaných peněžních prostředků vyhodnotil NKÚ se sníženým stupněm účelnosti a hospodárnosti.

U osmi projektů NKÚ vyhodnotil vynaložení peněžních prostředků jako omezeně účelné, u pěti jako účelné s mírnými nedostatky. U čtyř projektů vyhodnotil vynaložení peněžních prostředků jako omezeně hospodárné, u devíti jako hospodárné s mírnými nedostatky. Jeden projekt nebyl hodnocen.

f) U osmi ze 14 kontrolovaných projektů NKÚ zjistil, že příjemci podpory porušili podmínky smlouvy o poskytnutí podpory.

Ve čtyřech případech toto jednání příjemců podpory vyhodnotil NKÚ jako skutečnosti nasvědčující porušení rozpočtové kázně. NKÚ považuje za závažné, že se tato porušení týkají téměř třetiny kontrolovaných projektů.

⁸ Ustanovení § 11 odst. 1, 2 a 4, § 25 odst. 1 písm. a) a b), § 25 odst. 2 písm. d) a e), § 25 odst. 4 zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole).

- g) **MZe důsledně neověřuje správnost a úplnost údajů v Informačním systému výzkumu, vývoje a inovací (dále také „IS VaVal“), který tak neposkytuje správné a spolehlivé informace.**

IS VaVal shromažďuje, zpracovává a poskytuje informace o výzkumu, vývoji a inovacích podporovaných z veřejných rozpočtů v České republice⁹ a je jediný autorizovaný, úplný a závazný zdroj těchto informací¹⁰. MZe není správcem ani provozovatelem IS VaVal, jako poskytovatel podpory však odpovídá za správnost vložených údajů¹¹, které se týkají aplikovaného výzkumu financovaného z rozpočtové kapitoly MZe. Stejně výsledky projektů byly v IS VaVal vykazovány vícekrát, tím jsou navýšeny celkové počty výsledků Programu ZEMĚ. Za účelem zjištění skutečného počtu výsledků očistil NKÚ databázi o všechny multiplicity a zjistil rozdíl oproti vykazovaným hodnotám v počtu 1 113 výsledků, tj. 12,91 %.

II. Informace o kontrolované oblasti

MZe je ústředním orgánem státní správy pro zemědělství, s výjimkou ochrany zemědělského půdního fondu, pro vodní hospodářství, s výjimkou ochrany přirozené akumulace vod, ochrany vodních zdrojů a ochrany jakosti povrchových a podzemních vod, a pro potravinářský průmysl.

Základní právní rámec pro poskytování podpory výzkumu, vývoje a inovací z veřejných prostředků v ČR stanovuje zákon č. 130/2002 Sb.¹² Aplikovaným výzkumem¹³ se rozumí teoretická a experimentální práce zaměřená na získání nových poznatků a dovedností pro vývoj nových nebo podstatně zdokonalených výrobků, postupů nebo služeb; průmyslový výzkum, experimentální vývoj nebo jejich kombinace jsou součástí aplikovaného výzkumu.

MZe vynakládalo peněžní prostředky na podporu aplikovaného výzkumu prostřednictvím Programu ZEMĚ¹⁴. MZe je zodpovědné za koordinaci přípravy a realizaci Programu ZEMĚ.

Program ZEMĚ se dělí na dva podprogramy:

- **Podprogram I – Podpora inovativního zemědělství a lesnictví prostřednictvím pokročilých postupů a technologií**

Hlavním cílem bylo získat prakticky využitelné poznatky pro zvýšení rentabilní zemědělské, lesnické a potravinářské produkce při zavedení adaptačních a zmírňujících opatření v reakci na změnu klimatu se zřetelem na zachování kvality přírodních zdrojů, surovin a životního prostředí a využití pokročilých postupů a technologií, zajištění zdravé a nutričně bohaté výživy populace pro kvalitní život.

⁹ Ustanovení § 30 zákona č. 130/2002 Sb.

¹⁰ Viz <https://www.isvavai.cz/>. Účelem tohoto informačního systému je mj. informovat veřejnost a vládu o projektech a aktivitách výzkumu, vývoje a inovací podporovaných z veřejných prostředků a jejich výsledcích.

¹¹ Ustanovení § 6–9 nařízení vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, s vazbou na § 31 odst. 7 zákona č. 130/2002 Sb.

¹² Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací).

¹³ Ustanovení § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 130/2002 Sb.

¹⁴ Schválen usnesením vlády České republiky ze dne 11. dubna 2016 č. 313.

- **Podprogram II – Podpora státní politiky v agrárním sektoru**

Hlavní cíle u tohoto podprogramu byly definovány jako oblasti výzkumných potřeb útvarů státní správy a samosprávy, jednotlivých odborných útvarů MZe, včetně organizačních složek státu a státních příspěvkových organizací, za účelem zajištění poznatků aplikovaného výzkumu a jejich aplikace při vytváření nástrojů a postupů pro řízení hodnocení a propojení zemědělské, potravinářské, lesnické a vodohospodářské politiky ČR a pro harmonizaci společné zemědělské politiky po roce 2013 a *Lesní strategie EU do roku 2030*.

MZe předpokládalo celkové výdaje za dobu trvání Programu ZEMĚ ve výši cca 3,67 mld. Kč při průměrné intenzitě podpory 97 %, tj. cca 3,56 mld. Kč výdajů ze státního rozpočtu.

Na podprogram I bylo plánováno vynaložit ze státního rozpočtu 2,49 mld. Kč, což představovalo 70 % objemu účelové podpory určené na celý Program ZEMĚ. V podprogramu I bylo možno využít stanovenou intenzitu podpory výzkumu a vývoje v odvětví zemědělství, lesnictví, rybolovu a akvakultury až do výše 100 % podle čl. 31 ABER¹⁵ a podle čl. 30 GBER¹⁶. MZe předpokládalo, že tuto možnost využije cca 75 % projektů tohoto podprogramu. V případě, že návrh projektu této možnosti nevyužil, byla podpora poskytována podle čl. 25 GBER, přičemž maximální intenzita podpory na projekt byla stanovena na 85 %¹⁷. Při využití tohoto režimu podpory pak MZe vyžadovalo spolufinancování ze strany příjemců z neveřejných zdrojů minimálně ve výši 15 % celkových způsobilých nákladů projektu.

Na podprogram II bylo předpokládáno vynaložit ze státního rozpočtu 1,07 mld. Kč, tj. 30 % objemu účelové podpory na celý Program ZEMĚ. Příjemci podpory v tomto podprogramu byli pouze výzkumné organizace, definované v ABER a GBER. Intenzita podpory na tento podprogram ze státního rozpočtu dosahovala výše až 100 % celkových způsobilých nákladů na řešení všech projektů podprogramu.

V rámci Programu ZEMĚ vyhlásilo MZe celkem šest veřejných soutěží, a to v letech 2016, 2017, 2018, 2020, 2021 a 2022. Do Programu ZEMĚ podali uchazeči 1 556 návrhů projektů. Celkem 266 projektů bylo realizováno.

Technologická agentura ČR (dále také „TAČR“) poskytuje MZe *Informační systém Technologické agentury ČR*¹⁸ (dále také „ISTA“), a to na základě smluvního závazku¹⁹ ze dne 25. listopadu 2019. MZe v ISTA eviduje průběh administrace jednotlivých projektů Programu ZEMĚ.

Implementace Programu ZEMĚ se řídí pravidly programu (vycházejícími z programového dokumentu Programu ZEMĚ)²⁰, dále zadávacími dokumentacemi jednotlivých veřejných

¹⁵ Nařízení Komise (EU) č. 702/2014 ze dne 25. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 *Smlouvy o fungování Evropské unie* prohlašují určité kategorie podpory v odvětvích zemědělství a lesnictví a ve venkovských oblastech za slučitelné s vnitřním trhem, *Úřední věstník EU* L 193 ze dne 1. 7. 2014.

¹⁶ Nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 *Smlouvy o fungování Evropské unie* prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem, *Úřední věstník EU* L 187 ze dne 26. 6. 2014.

¹⁷ Kombinace podpory podnikům poskytované dle čl. 25 GBER (ve výši max. 60 % či 80 %) a financování výzkumných organizací realizujících nehošpodářskou činnost mimo režim veřejné podpory (max. 100 %).

¹⁸ V roce 2025 byl systém ISTA nahrazen novým informačním systémem SISTA.

¹⁹ Zápis o dohodě o spolupráci při využívání informačního systému Technologické agentury ČR – ISTA.

²⁰ Schválenými usnesením vlády České republiky ze dne 11. dubna 2016 č. 313.

soutěží a vnitřními předpisy MZe. Podmínky poskytnutí podpory stanovilo MZe pro příjemce podpory ve smlouvě o poskytnutí podpory na řešení projektu a souvisejících přílohách.

III. Rozsah kontroly

Cílem kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky určené na podporu aplikovaného výzkumu byly vynakládány účelně, hospodárně a v souladu s právními předpisy.

NKÚ provedl kontrolu u MZe, které je poskytovatelem podpory Programu ZEMĚ. NKÚ provedl kontrolu také u osmi příjemců podpory, kteří ukončili realizaci 14 projektů. Přehled kontrolovaných projektů je uveden v příloze č. 2 tohoto kontrolního závěru.

NKÚ posuzoval, zda jsou řídicí a kontrolní mechanismy u MZe nastaveny tak, aby zajistily účelné a hospodárné vynakládání peněžních prostředků. V této souvislosti se NKÚ zaměřil zejména na kontrolu nastavení konkrétních a měřitelných cílů a indikátorů Programu ZEMĚ, nastavení a provádění výběru projektů a na kontrolu a monitorování realizace projektů i jejich výsledků a přínosů do aplikační sféry.

U vybraných projektů posuzoval NKÚ účelnost a hospodárnost vynaložených prostředků. S ohledem na charakter aplikovaného výzkumu a Programu ZEMĚ hodnotil NKÚ jako naplnění cíle a přínosu projektu nejen dosažení plánovaného výsledku výzkumu, např. užitného vzoru, funkčního vzorku, metodiky atd., ale i jeho zavedení do praxe, což bylo nedílnou součástí návrhu projektu.

Za účelné se považuje takové použití peněžních prostředků, které zajistí optimální míru dosažení cílů při plnění stanovených úkolů²¹. Pro hodnocení účelnosti projektů stanovil NKÚ čtyři stupně (viz příloha č. 3 tohoto kontrolního závěru).

NKÚ posuzoval účelnost peněžních prostředků vynaložených u kontrolovaných projektů z hlediska:

- naplnění stanovených cílů,
- dosažení očekávaných výsledků,
- měřitelnosti výsledků a přínosů,
- reálného základu, opodstatněnosti a ověřitelnosti plnění přínosů,
- využívání výsledků v praxi,
- dosažení skutečných přínosů pro naplnění cílů Programu ZEMĚ.

Za hospodárné se považuje takové použití peněžních prostředků, které zajistí stanovené úkoly s co nejnižším vynaložením těchto prostředků, a to při dodržení odpovídající kvality plněných úkolů²². Pro hodnocení hospodárnosti projektů stanovil NKÚ čtyři stupně (viz příloha č. 3 tohoto kontrolního závěru).

NKÚ posuzoval hospodárnost peněžních prostředků vynaložených u kontrolovaných projektů z hlediska:

- realizace projektu v rozsahu dle schváleného návrhu projektu,
- přispění uznaných nákladů k naplnění cíle projektu a jeho výsledků a prokazatelné souvislosti s předmětem projektu,

²¹ Ustanovení § 2 písm. o) zákona č. 320/2001 Sb.

²² Ustanovení § 2 písm. m) zákona č. 320/2001 Sb.

- úhrady uznaných nákladů a doložení průkaznými účetními doklady,
- rozsahu, nezbytnosti a přiměřenosti uznaných nákladů pro naplnění cíle projektu.

Soulad s právními předpisy prověřoval NKÚ u MZe a u příjemců podpory ve vztahu k zákonu č. 130/2002 Sb. a dalším souvisejícím předpisům. Na úrovni kontrolovaného vzorku projektů prověřoval NKÚ rovněž dodržení pravidel pro poskytnutí podpory a dodržování podmínek stanovených ve smlouvě o poskytnutí podpory na řešení projektu a souvisejících přílohách.

Za účelem objektivizace dat uvedených v IS VaVal NKÚ získané údaje uspořádal, sumarizoval, redukoval či vhodně kombinoval s jinými pro zjištění skrytých významů rozptýlených v objemu nestrukturovaných údajů.

Celkový kontrolovaný objem peněžních prostředků, které MZe vynaložilo ze státního rozpočtu na Program ZEMĚ, byl stanoven jako celkový úhrn podpory uvedené ve smlouvách o poskytnutí podpory a činil 3 285,16 mil. Kč²³. Z toho kontrolovaný objem peněžních prostředků na úrovni projektů vybraných ke kontrole činil 187,70 mil. Kč²⁴.

Kontrolovaným obdobím bylo období let 2017 až 2025, v případě věcných souvislostí i období předcházející a následující.

Pozn.: Právní předpisy uvedené v tomto kontrolním závěru jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období.

IV. Podrobné skutečnosti zjištěné kontrolou

→ MZe pro Program ZEMĚ stanovilo obecné cíle.

MZe při nastavování programu ZEMĚ neprovedlo analýzu potřebnosti a absorpční kapacity. Tím nepostupovalo v souladu s dokumentem *Základní principy přípravy a hodnocení programů a skupin grantových projektů výzkumu, vývoje a inovací*²⁵ (dále také „Základní principy“).

Metodika přípravy veřejných strategií²⁶ předepisuje, že cíle programu by měly být SMART²⁷. NKÚ však vyhodnotil, že stanovené cíle nejsou konkrétní, měřitelné, zaměřené na dosažení výsledků a není možné ani posuzovat, zda jsou dosažitelné a zda vedly k dosažení konkrétních výsledků. MZe nestanovilo cíle Programu ZEMĚ v souladu s touto metodikou.

²³ Kontrolovaný objem peněžních prostředků tvoří celkový úhrn podpory stanovené ve smlouvách o poskytnutí podpory (včetně případných změn) uzavřených v rámci Programu ZEMĚ k datu 30. 1. 2026.

²⁴ Jedná se o výši vyplacené podpory, viz příloha č. 2 tohoto kontrolního závěru.

²⁵ *Základní principy přípravy a hodnocení programů a skupin grantových projektů výzkumu, vývoje a inovací* schválené usnesením vlády ČR ze dne 13. května 2015 č. 351.

²⁶ Vzata na vědomí usnesením vlády ČR ze dne 2. května 2013 č. 318.

²⁷ S – specific (konkrétní) – navrhovaný cíl by měl přesně popsáný; M – measurable (měřitelné) – dosažení stanoveného cíle by mělo být měřitelné; A – achievable (dosažitelné) – cíle by měly být stanoveny tak, aby byly dosažitelné s přiměřenými nároky na zdroje a s úměrnými náklady; R – result focused (zaměřené na dosažení výsledků) – navrhovaný cíl by měl vést primárně k dosažení konkrétních výsledků; T – time-bound (časově ohraničené) – cíle by měly být naplněny ve stanoveném časovém rámci.

→ ***MZe pro vyhodnocení Programu ZEMĚ nestanovilo indikátory, které by umožnily sledovat a vyhodnocovat naplnění cílů a dopadů na aplikační sféru.***

Pro hodnocení plnění cílů programu je třeba dle Základních principů nastavit soustavu indikátorů (včetně jejich očekávaných hodnot) s dostatečnou vypovídací schopností a vazbou na stanovené cíle.

MZe stanovilo indikátory, které jsou pouhým součtem výstupů²⁸ bez možnosti jejich vyhodnocení z pohledu přínosů a dopadů realizovaných opatření do praxe. MZe nezavedlo žádný dopadový indikátor, který by měřil dosažení očekávaných přínosů z uvedení výsledků do praxe.

Indikátory, které nastavilo MZe, nejsou dostačující pro hodnocení plnění cílů Programu ZEMĚ, neměří výsledek podpory a její přínosy pro aplikační sféru. Vzhledem k tomu, že MZe stanovilo pro Program ZEMĚ neměřitelné cíle, nemůže objektivně vyhodnotit jeho úspěšnost ani sledovat a vyhodnocovat účelnost a hospodárnost vynaložených peněžních prostředků²⁹. MZe tak neplní svou zákonnou povinnost.

→ ***Při závěrečném hodnocení projektů MZe nezná jejich skutečné dopady do praxe.***

Žadatel v návrhu projektu stanoví předpoklad, jaký dopad bude mít navrhovaný projekt na výsledky Programu ZEMĚ³⁰. V závěrečném hodnocení projektu³¹ MZe porovnává předpoklad se skutečností, přičemž hodnotí dosažení cílů projektu a dosažené výsledky (včetně jejich vztahu k cílům projektu), a to formou oponentního řízení.

Předmětem závěrečného hodnocení projektu však není porovnání předpokladu se skutečností, jelikož skutečné dopady budou známy až po skončení doby implementace výsledků³², a nikoliv po skončení realizace projektu.

Dobu, po kterou bude MZe průběžně hodnotit konkrétní využití dosažených výsledků jednotlivých projektů, MZe nestanovilo. Stanovilo pouze povinnost vypracování implementačních plánů a uzavření jedné smlouvy o využití výsledků projektu. Tyto smlouvy však v řadě případů neměly dopad na aplikační sféru, neboť byly často uzavírány formalisticky za účelem splnění podmínek podpory.

→ ***MZe schvalovalo v návrzích projektů přínosy jejich realizace, které byly v řadě případů nereálné, nadhodnocené a neprokazatelné.***

MZe k formulaci plánovaných a hodnocení skutečně dosažených či očekávaných přínosů z řešení projektů vydalo *Metodiku hodnocení přínosů projektů výzkumných programů Ministerstva zemědělství*. Ta stanoví mj. charakteristiky jednotlivých ukazatelů hodnocení přínosů.

MZe zavázalo příjemce v návrzích projektů Programu ZEMĚ uvádět přínosy jejich realizace. Ty však byly pouhými proklamovanými přínosy projektů, které byly při závěrečném hodnocení

²⁸ Např. počty publikačních výsledků, procentuální míra dosažení očekávaných přínosů Programu ZEMĚ.

²⁹ Ustanovení § 39 odst. 3 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

³⁰ Uvedeno v programovém dokumentu Programu ZEMĚ v kapitole 17. *Očekávané výsledky Programu*.

³¹ Ustanovení § 13 odst. 4 zákona č. 130/2002 Sb.

³² Předpokládaná doba aplikace výsledků v praxi, kterou si příjemce podpory nastavuje v implementačním plánu.

neprokazatelné a kontrolní činností MZe neověřitelné. A to jednak v případě přínosů pro tvůrce výsledků, jednak pro budoucí uživatele výsledků (viz příklad č. 1).

Příklad č. 1

Projekt **QK1910209** byl zaměřen na výzkum a vývoj produkce léčivých hub v ČR a jejich inovativní aplikaci ve funkčních potravinách. Mezi přínosy si projekt stanovil např. „*snížení úrovně pracovní neschopnosti o 1 %*“, když předpokládal snížení incidence onemocnění tradičním použitím léčivých hub.

Projekt **QK1910103** cílil na české bylinky pro nové potraviny podporující zdraví populace, a stanovil si mezi přínosy zdravotní benefit 30 % s odůvodněním, že: „*Nelze opomenout také zdravotní benefity nových potravinových produktů a surovin, kdy alespoň u 30 % obyvatelstva dojde ke konzumaci nových potravin a tím k podpoře pestrosti stravy, která bude podporovat zdraví obyvatelstva.*“

NKÚ zjistil, že přínosy, které si v návrzích projektů příjemci stanovili, nebyly prokazatelné, reálné a ověřitelné.

Předpoklady uvedené v návrzích projektů se u některých projektů nenaplnily a nelze očekávat ani jejich naplnění (viz příklad č. 2).

Příklad č. 2

V návrhu projektu **QK1910343** příjemce podpory uvedl předpoklad, že sklizňová plocha pro pěstování dvou nově vyšlechtěných odrůd pšenice do roku 2027 dosáhne 20 000 ha.

NKÚ zjistil, že ve skutečnosti jedna vyšlechtěná odrůda pšenice byla v letech 2023 až 2025 pěstována na 20 ha pěstební plochy, druhá nebyla vůbec komerčně v praxi využívána. Skutečná pěstební plocha vyšlechtěných odrůd odpovídala 0,1 % hodnoty uvedené v návrhu projektu³³ k roku 2027, a není tedy reálný předpoklad jejího naplnění.

→ **MZe zavázalo příjemce uvádět v návrzích projektů (do roku 2020) také ekonomické přínosy, ty však nebyly reálné či ověřitelné.**

Tím, že MZe nestanovilo pro příjemce podpory povinnost uvádět v návrzích projektů měřitelné přínosy, nesleduje a nevyhodnocuje ekonomické přínosy realizovaných projektů a nemůže tento typ informací využít pro vyhodnocení celkové úspěšnosti realizace Programu ZEMĚ (viz příklad č. 3).

Příklad č. 3

V projektu **QK1920280** zacíleném na inovace bonitačního systému zemědělských půd³⁴ pro potřeby státní správy byly stanoveny následující přínosy:

³³ Výpočet tohoto údaje vycházel z předpokládané sklizňové plochy vytvořených odrůd pšenice do roku 2027 uvedené v návrhu projektu ve výši 20 000 ha, která se týkala stanovení hlavních ekonomických přínosů pro tvůrce výsledků. Tento údaj byl porovnán se skutečně dosaženou sklizňovou plochou odrůdy pšenice AF Zora zjištěnou do data ukončení kontroly NKÚ, která činila 20 ha. Výpočet: $20 \div 20\,000 \times 100 = 0,1 \%$.

³⁴ BPEJ je pětímístný číselný kód. Každá z více než dvou tisíců existujících kombinací tohoto pětímístného kódu popisuje odlišné vybrané stanovištní charakteristiky zemědělské půdy v České republice hodnocené z hlediska půdně-genetického, půdně-ekologického, geologického, geomorfologického, klimatického a hydrologického. BPEJ je agroekologickou a ekonomickou charakteristikou, která tvoří podklad pro zákonná opatření, vyhlášky a opatření resortních a mimoresortních orgánů.

- příjem do státního rozpočtu ve výši 5 mld. Kč s komentářem: „Vzhledem k tomu, že se jedná o systém, na jehož podkladě Ministerstvo financí vybírá Daň z nemovitosti, tak jeho optimalizace přinese objektivní a efektivní příjem pro státní rozpočet a rozpočty obcí.“;
- příjem dotačních prostředků z EU ve výši 100 mld. Kč s komentářem: „Vzhledem k tomu, že na podkladě BPEJ jsou České republice poskytovány „evropské“ dotační prostředky pro zemědělskou výrobu, a zároveň je vyšší tlak Evropské komise na cílení dotačních prostředků do zemědělství, tak inovace systému BPEJ přispěje ke stabilizaci dopadů reformy SZP³⁵ a poskytování podpor i v dalším programovacím období.“.

→ **NKÚ zjistil rozdílnost požadavků v administraci podpor ze státního rozpočtu a podpor poskytovaných se spoluúčastí rozpočtu EU v případě ověřování nákladů na mzdy.**

MZe provádí ověřování nákladů projektů Programu ZEMĚ prostřednictvím kontroly odborných zpráv a za pomoci účetní evidence příjemců podpory. Příjemci podpory sice MZe předkládají výsledky, avšak MZe je nezavázalo vést podpůrnou evidenci či pracovní výkazy umožňující ověřit jejich vznik a podloženost.

V důsledku absence podpůrné evidence o časové dotaci či spotřebě materiálu MZe nemůže zpětně ověřit, jakou časovou dotaci výzkumní pracovníci potřebovali na řešení konkrétních úkolů, kolik spotřebovali při této činnosti materiálu apod. Při absenci časové evidence práce nemůže MZe zpětně posoudit, zda byly náklady projektu na pracovníky přiměřené rozsahu a náročnosti řešených úkolů, ani porovnat přiměřenost mezi projekty.

V případě uplatnění mzdových výdajů je zcela běžné, že poskytovatel podpory požaduje po realizátorech výzkumných projektů pracovní výkazy. Příkladem je operační program *Rybářství 2021–2027*, aktivita 2.1.1 *Inovace*, v němž MZe v roli řídicího orgánu tyto doklady vyžaduje.

→ **MZe neprovedlo vyhodnocení Programu ZEMĚ, ...**

Průběžná evaluace Programu ZEMĚ byla provedena v prosinci 2019, tedy v době, kdy byly projekty z veřejných soutěží z let 2017 až 2019 teprve ve fázi realizace. Z toho důvodu nemělo MZe dostatečné množství údajů, aby ověřilo, jaké dopady mají realizované projekty na aplikační sféru, či jak jsou naplňovány stanovené indikátory nebo cíle jednotlivých podprogramů.

Každý uplatnitelný výsledek projektu měl implementační plán, který definoval konkrétní kroky pro zavedení do praxe. První zhodnocení dosažených výsledků, dopadů a přínosů Programu ZEMĚ plánuje MZe realizovat nejdříve koncem roku 2026, pravděpodobněji až začátkem roku 2027, tedy až po 10 letech od schválení Programu ZEMĚ a v průběhu již probíhajícího Programu ZEMĚ II.

MZe příjemcům podpory z Programu ZEMĚ nenastavilo povinnost předkládat tzv. zprávy o implementaci výsledků po ukončení projektu, které by MZe poskytovaly důležitou zpětnou vazbu o reálném dopadu projektů v praxi a míře a intenzitě replikace výsledků.

... přesto administruje navazující Program ZEMĚ II.

³⁵ Společná zemědělská politika.

MZe byl mezitím předložen a vládou ČR schválen³⁶ k realizaci navazující Program ZEMĚ II³⁷. Ex ante evaluace tohoto navazujícího programu byla zpracována již k červnu 2022. MZe tak v době přípravy Programu ZEMĚ II nemělo informace, zda implementační plány realizovaných projektů Programu ZEMĚ vedly k replikaci výsledků a výstupů. Tyto informace by přitom mohly být podkladem pro případnou modifikaci navazujícího programu aplikovaného výzkumu ZEMĚ II.

Hlavní úpravy, které MZe v návaznosti na doporučení ex-ante evaluátorů přijalo, spočívaly především ve formulačních úpravách cílů a doplnění dalších popisných částí. Ve věci dopracování požadavků na výsledky tak, aby bylo jasné, jak jejich prostřednictvím dojde k očekávané změně, a k dopracování očekávaných přínosů a dopadů programu ale nedošlo.

MZe v navazujícím Programu ZEMĚ II opětovně nestanovilo řádně jeho cíle. Bez jasného stanovení cílových hodnot nemůže MZe objektivně vyhodnotit, zda Program ZEMĚ II splnil své stanovené cíle a dosáhl zamýšleného účinku a dopadu.

→ *Veřejnosti dostupná aplikace IS VaVal neobsahuje v některých případech správné a spolehlivé údaje, ...*

Podporu lze poskytovat pouze za podmínky³⁸ zveřejnění pravdivých a včasných informací příjemcem a poskytovatelem o prováděném výzkumu, vývoji a inovacích a jejich výsledcích a výzkumných datech. Tyto informace jsou veřejnosti poskytovány prostřednictvím IS VaVal.

Prostřednictvím MZe jsou do IS VaVal předávány údaje o projektech³⁹ a jejich výsledcích⁴⁰. MZe není správcem ani provozovatelem IS VaVal, odpovídá však za pravdivost a včasnost těchto údajů.

Na kontrolovaném vzorku projektů NKÚ zjistil, že MZe důsledně neověřovalo správnost a úplnost předaných a následně zveřejněných údajů⁴¹. Některé výsledky projektů byly v registru informací o výsledcích (dále také „RIV“) vykazovány multiplicitně, kdy stejný výsledek byl vykazován jednotlivými řešiteli samostatně, ačkoliv výsledku dosáhli řešitelé společně. Příjemci podpory posílali do IS VaVal všechny výsledky, na kterých měli podíl. V databázi RIV se tak jeden výsledek objevuje vícekrát (viz příklad č. 4).

Příklad č. 4

U projektu **QK21010300** bylo v IS VaVal evidováno celkem 19 výsledků, z nichž bylo pět vykázáno duplicitně.

U projektu **QK1910343** bylo v IS VaVal evidováno celkem 84 výsledků, z toho 10 výsledků bylo přiřazeno nejen k projektu QK1910343, ale také k jiným výzkumným aktivitám nebo projektům (jiná účelová podpora) a 13 výsledků projektu bylo evidováno vícekrát (dvakrát nebo třikrát).

U projektu **QK21020245** bylo v IS VaVal evidováno celkem 67 záznamů, kdy některé výsledky byly zveřejněny všemi třemi účastníky a tři výsledky zadal jeden účastník dvakrát.

To vedlo k navýšení celkového počtu evidovaných výsledků. Takovýto postup není v souladu s předpokladem, že každý záznam představuje unikátní výstup, a vede k efektu vícenásobného

³⁶ Schválen usnesením vlády ČR ze dne 1. února 2023 č. 83.

³⁷ Program na podporu aplikovaného výzkumu Ministerstva zemědělství na období 2024–2032, ZEMĚ II.

³⁸ Ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 130/2002 Sb.

³⁹ Část CEP = centrální evidence projektů.

⁴⁰ Část RIV = registr informací o výsledcích.

započítání. V důsledku toho jsou uměle navýšeny součty i odvozené ukazatele používané při hodnocení výkonnosti a při podkladech pro rozhodování o institucionální podpoře v resortu MZe.

NKÚ provedl sumarizaci výsledků projektů Programu ZEMĚ (ke dni 21. 1. 2026 bylo evidováno 8 621 výsledků). Za účelem zjištění skutečného počtu výsledků očistil NKÚ databázi o všechny multiplicity⁴¹ a zjistil rozdíl oproti veřejnosti vykazovaným hodnotám (7 508 výsledků). Rozdíl činí 1 113 výsledků, tj. 12,91 %. Největší objem představovaly kategorie „recenzované odborné články“ v počtu 3 388 a kategorie „ostatní výsledky“ v počtu 1 962. Z očištěné databáze vyplývá, že 71,26 % všech výsledků připadá na „odborné články“⁴² a „ostatní výsledky“ (podrobněji viz příloha č. 1 tohoto kontrolního závěru).

→ ... kromě multiplicit obsahuje i další nedostatky.

NKÚ v IS VaVal kontrolou zjistil i další nedostatky, kdy příjemci podpory Programu ZEMĚ nesprávně vykazovali i výsledky, které se realizovaného projektu netýkaly, což dokládá příklad č. 5.

Příklad č. 5

NKÚ ověřením výstupů projektu **QK1910231** zjistil, že odborný článek publikovaný v impaktovaném časopise na začátku prvního roku řešení (24. 1. 2019) s názvem „*Aktuální trendy druhové identifikace rybího masa pomocí molekulárně-biologických metod*“ nebyl MZe uznán do výsledků projektu, jelikož jeho příprava započala již před začátkem projektu. Přesto byl tento článek uveden v IS VaVal ve výsledcích projektu.

U téhož projektu příjemce podpory vykázal ve výsledcích také funkční vzorek, který však byl výsledkem řešení jiného projektu. MZe tuto chybu nezjistilo.

Výsledky výzkumu a vývoje v ČR jsou evidovány ve dvou informačních systémech, kromě IS VaVal také v IS Starfos⁴³, který provozuje TAČR. NKÚ zjistil, že výstupy obou informačních systémů jsou rozdílné a uvádějí rozdílné hodnoty, což dokládá příklad č. 6.

Příklad č. 6

U projektu **QK1910103** je v IS VaVal evidováno 62 výsledků, v IS Starfos 43 výsledků.

U projektu **QK1910343** je v IS VaVal evidováno 84 výsledků, v IS Starfos 65 výsledků.

U projektu **QK1910270** je v IS VaVal evidováno 53 výsledků. V IS Starfos pak 42 výsledků, mimo jiné i na výsledek–článek *Ochrana brambor proti mandelince bramborové*, který byl již uplatněn jako výsledek výzkumu v roce 2010⁴⁴, tj. sedm let před zahájením Programu ZEMĚ (a devět let před zahájením projektu QK1910270). Ve výpisu výsledků projektu QK1910270 v IS VaVal tento výsledek uveden není.

→ MZe nedostatečně ověřilo způsobilost výdajů v návrzích projektů.

⁴¹ Viz <https://nku.gov.cz/scripts/detail.php?id=15670>.

⁴² Jimp, Jsc nebo Jost; Jost – původní/přehledový článek v recenzovaném odborném periodiku, které nespadá do žádné z výše uvedených skupin, Jsc – původní/přehledový článek v odborném periodiku, který je obsažen v databázi SCOPUS s příznakem „Article“, „Review“, nebo „Letter“, Jimp – původní/přehledový článek v odborném periodiku, který je obsažen v databázi Web of Science s příznakem „Article“, „Review“, nebo „Letter“.

⁴³ IS Starfos je vyhledávač projektů a výsledků z oblasti výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, které byly podpořeny z veřejných prostředků České republiky.

⁴⁴ [Starfos | Ochrana brambor proti mandelince bramborové](#); viz <https://starfos.tacr.cz/projekty/QI101A184>.

MZe v Programu ZEMĚ definovalo způsobilé výdaje jako přímé náklady projektu (např. mzdy projektového týmu, materiál či subdodávky) a nepřímé náklady (např. provozní výdaje jako energie, vedení účetnictví). Nepřímé náklady vztahující se k projektu byly vykazovány na základě pevné sazby v maximální výši 20/25 % z celkových nákladů dle roku veřejné soutěže.

Mezi přímé náklady MZe zahrnuje osobní náklady nebo výdaje na výzkumné pracovníky, techniky a podpůrný personál hlavního příjemce nebo dalšího účastníka projektu, kteří se zabývají danou výzkumnou činností v rámci řešení projektu.

MZe se však uvedeným vymezením samo neřídilo, když umožnilo u jednoho z kontrolovaných projektů z veřejné soutěže v roce 2018 zařazení mezd administrativních pracovníků, kteří se nezabývali výzkumnou činností, do přímých nákladů. Kontrolní systém MZe tak nebyl v těchto případech účinný, jak dokládá příklad č. 7.

Příklad č. 7

V návrhu projektu **QK1910231** byly do řešitelského týmu zahrnuty na úvazek 0,25 osoby, které se mají podílet na dohledu nad hospodařením s finančními prostředky a průběžně zpracovávat ekonomické ukazatele, to znamená osoby, které se nezabývají výzkumnou činností. Zahrnutí jejich mezd pod přímé náklady nebylo v souladu s podmínkami veřejné soutěže v roce 2018 možné.

MZe tuto skutečnost při provádění kontroly formálních náležitostí a přijatelnosti a při výběru projektů k podpoře nezjistilo a nepožadovalo žádnou úpravu návrhu projektu. MZe tuto skutečnost nezjistilo ani při kontrole na místě. MZe tak v daném případě neprovedlo administrativní ověření návrhu projektu ani kontrolu na místě účinně, když nepřijalo veškerá nezbytná opatření k ochraně veřejných prostředků a nezajistilo účelné a hospodárné vynaložení peněžních prostředků projektu⁴⁵.

Příjemce podpory tak neoprávněně použil peněžní prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu ve výši 203 478,11 Kč. Tento případ NKÚ vyhodnotil jako skutečnosti nasvědčující porušení rozpočtové kázně⁴⁶.

→ **MZe schválilo výsledky projektu vzešlé z výzkumné činnosti realizované před zahájením projektu.**

Příjemce vykázal jako výsledky projektu odrůdy, které byly vyšlechtěny již před podáním žádosti o podporu, jak je uvedeno v příkladu č. 8.

Příklad č. 8

V návrhu projektu **QK1910343** byl stanoven výsledek jedné z řady aktivit *Vyšlechtění odrůdy*.

Příjemce podpory vykázal jako výsledky projektu dvě vyšlechtěné odrůdy, a to jednu již v prvním roce řešení projektu (2019) a druhou v roce 2021. Realizace projektu byla zahájena v lednu 2019. První odrůda byla zařazena do zkoušek pro registraci u ÚKZÚZ⁴⁷ již v roce 2015, druhá odrůda byla do těchto zkoušek zařazena v roce 2017. Z uvedených skutečností vyplývá, že samotné vyšlechtění odrůd pšenice ozimé nesouviselo přímo s aktivitami realizovanými v rámci projektu.

⁴⁵ Ustanovení § 25 odst. 2 písm. d) a e) zákona č. 320/2001 Sb.

⁴⁶ Ustanovení § 44 odst. 1 písm. b) zákona č. 218/2000 Sb.

⁴⁷ Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský.

Vyšlechtění nových odrůd bylo výsledkem výzkumné činnosti realizované v období před zahájením projektu. Samotné vyšlechtění odrůdy pšenice trvá přibližně 15 let.

MZe projekt QK1910343 schválilo k financování, přestože dosažení jedné z aktivit *Vyšlechtění odrůdy* překračuje běžný časový rámec určený pro realizaci projektů Programu ZEMĚ. Tuto skutečnost interní ani externí hodnotitelé ve svých posudcích k návrhu projektu negativně nehodnotili.

→ **Kontrolní systém MZe nebyl účinný, když MZe zaslalo hlavnímu řešiteli požadovanou výši podpory i pro dalšího účastníka, ačkoliv ten nebyl způsobilý pro jejich příjem.**

Jednou z podmínek pro čerpání podpory je dodržení povinnosti hlavního řešitele spočívající v písemném informování MZe o změnách, které se dotýkají jeho právní osobnosti či údajů k prokázání způsobilosti všech účastníků projektu ve stanovené lhůtě. U jednoho z kontrolovaných projektů NKÚ zjistil porušení této povinnosti ze strany hlavního řešitele. Kontrolní systém MZe neodhalil porušení této povinnosti, byl tak v tomto případě neúčinný, jak dokládá příklad č. 9.

Příklad č. 9

U projektu **QK1910103** NKÚ zjistil, že jeden z účastníků projektu vstoupil v roce 2022 do likvidace. Příjemce podpory informoval MZe v rámci průběžných zpráv o realizaci projektu za rok 2022 a 2023 pouze o skutečnosti, že tento účastník projektu změnil název a IČO⁴⁸.

MZe řádně neprovedlo administrativní kontrolu průběžných zpráv o realizaci projektu za rok 2022 a 2023, když nezjistilo vstup účastníka projektu do likvidace a zaslalo hlavnímu řešiteli podporu pro příslušné roky ve výši požadované i pro účastníka projektu, který se nacházel v likvidaci.

Tím, že MZe neprovedlo řádnou administrativní kontrolu uvedených zpráv, nepřijalo veškerá nezbytná opatření k ochraně veřejných prostředků⁴⁹.

→ **MZe schválilo závěrečnou zprávu, ačkoliv obsah a cíl projektu nebyl naplněn.**

Příjemci podpory realizují projekty na základě smlouvy o poskytnutí podpory. Změnu závazných parametrů projektu je povinen hlavní příjemce písemně oznámit poskytovateli v dostatečném předstihu před očekávanou realizací žádané změny. U jednoho z kontrolovaných projektů NKÚ zjistil porušení této povinnosti. Kontrolní systém MZe tak nebyl v tomto případě účinný, jak dokládá příklad č. 10.

Příklad č. 10

Projekt **QK21020245** byl zaměřen na „... provedení modelové studie simulující narušení chladírenského řetězce při odběru a transportu vzorků a posouzení vlivu neadekvátního transportu na výsledek mikrobiologických analýz u 5 modelových zástupců chlazených potravin živočišného původu – syrové mléko, čerstvé sýry, mleté maso, čerstvé ryby, chlazená drůbež.

Hlavní řešitel provedl změnu ve smyslu toho, že nebude provádět modelové studie s čerstvými sýry. Tuto změnu však provedl pouze formou konzultace v rámci kontrolních dnů se zástupkyní MZe, nikoliv formou žádosti o změnu doručené poskytovateli podpory.

⁴⁸ Identifikační číslo osoby.

⁴⁹ Ustanovení § 25 odst. 2 písm. d) zákona č. 320/2001 Sb.

Schválení změny formou konzultace v rámci kontrolního dne, která se nepromítla do uzavřené smlouvy, nastavené podmínky smlouvy o poskytnutí podpory QK21020245 neumožňují a na uzavřenou smlouvu je nadále nezbytné pohlížet tak, jak byla uzavřena. NKÚ proto konstatuje, že příjemce podpory nenaplnil obsah projektu a cíl projektu tak, jak mu předepisuje uzavřená smlouva.

MZe nevyzvalo hlavního řešitele projektu k vysvětlení této skutečnosti ani k případnému uzavření písemného dodatku ke smlouvě o poskytnutí podpory projektu a neposoudilo, zda neprovedení a nevypracování modelových studií za komoditu „čerstvé sýry“ nevyvolalo potřebu snížení rozpočtu projektu. Tím, že MZe neprovedlo řádnou kontrolu⁵⁰ závěrečné zprávy o realizaci projektu, nepřijalo veškerá nezbytná opatření k ochraně veřejných prostředků⁵¹.

MZe při závěrečném oponentním řízení projekt zařadilo do kategorie „uspěl s vynikajícími výsledky“.

Příjemce podpory tak neoprávněně použil peněžní prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu, což NKÚ vyhodnotil jako skutečnost nasvědčující porušení rozpočtové kázně⁵².

→ ***MZe neprovedlo řádně kontrolu závěrečné zprávy.***

MZe v Programu ZEMĚ stanovilo, že hlavní příjemce podpory uzavře minimálně jednu smlouvu o využití výsledků s uživatelem výsledků, a to nejpozději před ukončením řešení projektu, jako prokázání potřebnosti a očekávaných přínosů výsledků do praxe.

U jednoho z kontrolovaných projektů NKÚ zjistil porušení této povinnosti. Kontrolní systém MZe tak nebyl v tomto případě účinný, jak dokládá příklad č. 11.

Příklad č. 11

U projektu **QK1920190** NKÚ zjistil, že příjemce podpory neuzavřel smlouvu o využití výsledků projektu mezi hlavním příjemcem a uživatelem výsledků. MZe schválilo závěrečnou zprávu o realizaci projektu QK1920190, která neobsahovala smlouvu o využití výsledků. Tím neprovedlo kontrolu závěrečné zprávy účinně, když nepřijalo veškerá nezbytná opatření k ochraně veřejných prostředků⁵³.

MZe při závěrečném oponentním řízení projekt zařadilo do kategorie „uspěl s vynikajícími výsledky“.

→ ***MZe schválilo závěrečná vyúčtování také v případě projektů, u nichž k datu ukončení kontroly nedošlo k využití výsledků v praxi.***

NKÚ u kontrolovaných projektů zjistil případy, kdy replikační účinek v podobě využitelnosti v aplikační sféře doposud nenastal, viz příklad č. 12.

Příklad č. 12

Cílem projektu **QK1920190** bylo stanovit hmotnostní ztráty masa při tepelné úpravě a vyhodnotit faktory, které tyto ztráty ovlivňují. Konkrétně projekt řešil zejména stanovení hmotnostních ztrát vepřového, hovězího, kuřecího a krůtího masa při různých způsobech tepelné úpravy (pečení, dušení, opékání, vaření, grilování), posouzení vlivu použitého

⁵⁰ Ustanovení § 11 odst. 4 písm. b) zákona č. 320/2001 Sb.

⁵¹ Ustanovení § 25 odst. 2 písm. d) zákona č. 320/2001 Sb.

⁵² Ustanovení § 44 odst. 1 písm. b) zákona č. 218/2000 Sb.

⁵³ Ustanovení § 25 odst. 2 písm. d) zákona č. 320/2001 Sb.

kulinárního zařízení a parametrů tepelné úpravy (teplota, doba působení) a vyhodnocení vlivu vlastností čerstvého masa (zejména pH, obsah tuku, podíl pojivové tkáně, u hovězího masa stupeň vyzrálости).

Výsledky projektu byly sice zahrnuty do interního postupu laboratoře SZPI⁵⁴, avšak replikační účinek v podobě využitelnosti v praxi u stravovacích zařízení ani v kontrolní činnosti SZPI dosud nenastal.

NKÚ ověřil, že informace o dosažení výsledků projektu byly sice evidovány v RIV, avšak tato evidence nezajišťuje veřejnou dostupnost plných textů těchto výsledků prostřednictvím internetu. Celkem bylo v RIV vykázáno 20 výsledků projektu, z toho je pět volně dostupných, u 13 je omezený přístup, dva výstupy jsou pouze pro registrované. To významně limituje využití výsledků projektu v aplikační sféře. Z tohoto důvodu NKÚ vyhodnotil vynaložení peněžních prostředků na tento projekt jako omezeně účelné⁵⁵. MZe přesto při závěrečném oponentním řízení projekt zařadilo do kategorie „uspěl s vynikajícími výsledky“.

U dalšího z prověřovaných projektů NKÚ zjistil, že ani po více než roce od ukončení realizace projektu nedošlo k uplatnění výsledků projektu v praxi z hlediska jejich komerčního využití, viz příklad č. 13.

Příklad č. 13

Projekt **QK21010300** byl zaměřen na optimalizaci technologie úpravy kalů z komunálních čistíren odpadních vod s cílem jejich bezpečného využití na zemědělském a lesním půdním fondu.

Do data ukončení kontroly NKÚ nebyly výsledky projektu komerčně využívány a nedošlo k jejich ekonomickému zhodnocení na základě jejich uplatnění v praxi. Výsledky projektu dosud neměly replikační účinek do praxe z hlediska jejich plánovaného komerčního využití (výroba substrátů z čistírenských kalů a jejich návazné uplatnění).

Příjemce podpory uzavřel s partnerem projektu smlouvu o využití ověřené technologie. Ten však doposud pouze rozpracoval projektovou dokumentaci a provozní řád pro případné vybudování kompostárny v provozovně v Jihočeském kraji. V případě záměru vybudování kompostárny v Moravskoslezském kraji jedná o případném odkupu pozemků a připravuje dokumentaci pro EIA⁵⁶.

Žádný další subjekt neprojevil o komerční využití výsledků projektu zájem. Hlavní řešitel projektu nenabízel výsledky projektu k uplatnění v praxi nebo komerčnímu využití žádnému dalšímu subjektu.

→ Výsledky podpořeného projektu nebyly k dispozici zdarma

Příjemci veřejné podpory, jejichž projekty byly vybrány k řešení v rámci veřejné soutěže v roce 2018 a získali veřejnou podporu ve výši 100 % způsobilých nákladů, byli povinni dodržet podmínky čl. 31 ABER. Kromě jiného museli dodržet i podmínku, že výsledky podpořeného projektu budou k dispozici všem podnikům působícím v odvětví zemědělství nebo lesnictví nebo příslušném pododvětví zdarma. U jednoho z kontrolovaných projektů NKÚ zjistil porušení této povinnosti, jak dokládá příklad č. 14.

Příklad č. 14

⁵⁴ Státní zemědělská a potravinářská inspekce.

⁵⁵ Ke dni ukončení kontroly.

⁵⁶ Posuzování vlivů záměrů na životní prostředí.

U projektu **QK1910103** příjemce podpory uzavřel s dalším účastníkem projektu licenční smlouvu k předmětům průmyslového vlastnictví. Tato licenční smlouva byla uzavřena jako výhradní s tím, že za poskytnutí licence se nabyvatel zavazuje platit poskytovateli poplatek. Poplatek za prvních pět let účinnosti této smlouvy činí 5 % z ceny prodaných výrobků nabyvatele (bez DPH) využívajících užitný vzor. Minimálně však 5 000 Kč za kalendářní rok.

Uvedeným postupem příjemce podpory omezil dostupnost výsledků podporovaného projektu ostatním podnikům působícím v dotyčném odvětví a současně zpeněžil výsledky projektu, které měly být v souladu s podmínkami poskytnutí podpory zpřístupněny všem podnikům v odvětví zemědělství nebo lesnictví bezplatně.

MZe při závěrečném oponentním řízení projekt zařadilo do kategorie „uspěl s vynikajícími výsledky“.

NKÚ konstatuje, že nevýhradní licence⁵⁷ jsou vhodnějším nástrojem pro zajištění transparentnosti a širokého šíření poznatků v resortu zemědělství.

Příjemce podpory tak neoprávněně použil peněžní prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu, což NKÚ vyhodnotil jako skutečnost nasvědčující porušení rozpočtové kázně⁵⁸.

→ **NKÚ hodnotil výsledky a přínosy 14 projektů. U osmi z nich vyhodnotil vynaložení peněžních prostředků jako omezeně účelné a u čtyř projektů vyhodnotil vynaložení peněžních prostředků jako omezeně hospodárné.**

Pravidla poskytnutí podpory byla stanovena programovým dokumentem Programu ZEMĚ, zadávací dokumentací veřejných soutěží a smlouvou o poskytnutí podpory. Nedílnou součástí smluv o poskytnutí podpory byl návrh projektu a závazné parametry jeho řešení.

MZe v podmínkách poskytnutí podpory stanovilo příjemcům povinnost dosáhnout deklarovaných výsledků a cílů projektu. Ve smlouvě o poskytnutí podpory vymezilo MZe účel podpory, kterým bylo dosažení výsledků a cílů projektu uvedených v závazných parametrech řešení projektu. Termín dosažení výsledků zahrnoval dobu řešení projektu.

MZe provádí závěrečnou kontrolu projektu (za účelem zhodnocení dosažení cílů projektu, dosažených výsledků) formou závěrečného oponentního řízení po ukončení řešení projektu. K datu ukončení kontroly NKÚ bylo závěrečné oponentní řízení ukončeno u všech projektů z kontrolního vzorku. MZe zhodnotilo dosažení stanovených cílů, dosažené výsledky projektu a jejich vztah k cílům projektu. Z kontrolovaných 14 projektů uspělo dle MZe sedm projektů s vynikajícími výsledky⁵⁹, zbylých sedm projektů uspělo dle zadání.

NKÚ posoudil účelnost a hospodárnost vynaložených peněžních prostředků u 14 projektů vybraných ke kontrole z Programu ZEMĚ. K vyhodnocení obou aspektů výkonnosti využil NKÚ čtyřstupňovou škálu, kterou zpracoval pro potřeby kontrolní akce ve vazbě na zaměření a cíle poskytované podpory. Vymezení jednotlivých stupňů této škály a kritéria použitá pro hodnocení účelnosti a hospodárnosti obsahuje příloha č. 3 tohoto kontrolního závěru. Výsledky hodnocení názorně ukazují grafy č. 1 a 2. Přehled vyhodnocení účelnosti

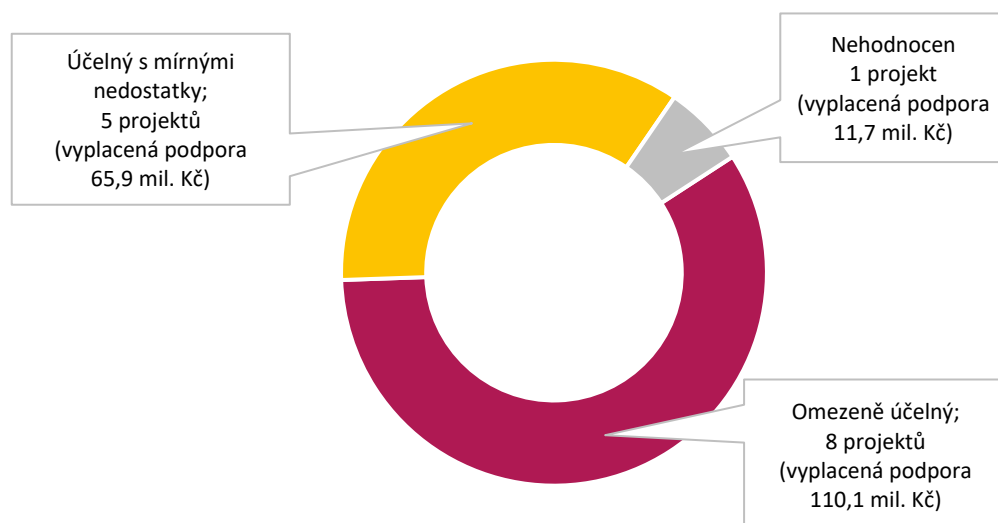
⁵⁷ Nevýhradní licence je právní ujednání, kterým vlastník autorských práv uděluje jiné osobě právo užívat jeho dílo, vynález, software nebo jiný předmět duševního vlastnictví. Hlavním rysem této licence je, že poskytovatel si ponechává právo toto dílo sám dál užívat a zároveň může stejnou licenci poskytnout libovolnému počtu dalších osob.

⁵⁸ Ustanovení § 44 odst. 1 písm. b) zákona č. 218/2000 Sb.

⁵⁹ Projekty QK1910103, QK1910209, QK1920190, QK21020245, QK22020130, QK22020134 a QK22020144.

a hospodárnosti vynaložených peněžních prostředků jednotlivě za kontrolované projekty uvádí příloha č. 2 tohoto kontrolního závěru.

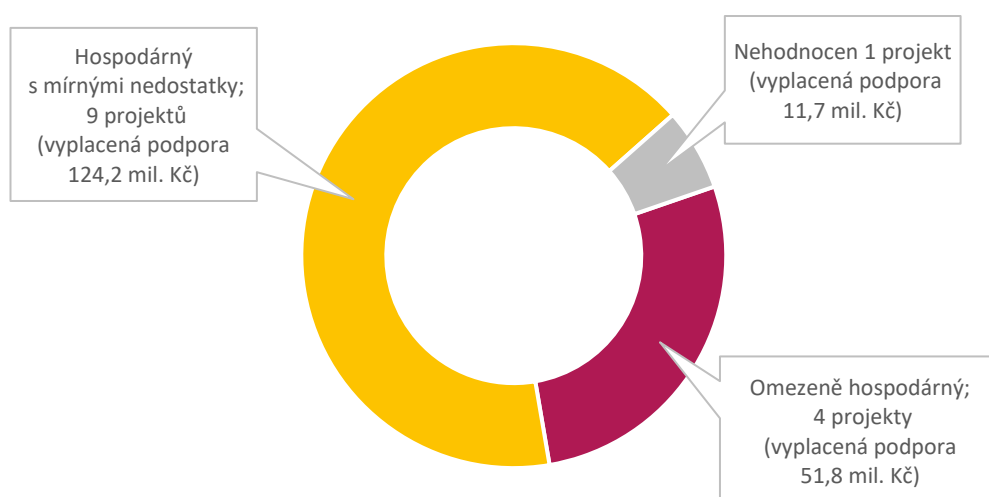
Graf č. 1: Výsledek hodnocení účelnosti peněžních prostředků vynaložených na vybrané projekty Programu ZEMĚ

Zdroj: vypracoval NKÚ na základě zjištění z kontroly.

Pozn.: Projekt nebyl hodnocen z hlediska účelnosti vynaložených peněžních prostředků.

Graf č. 2: Výsledek hodnocení hospodárnosti peněžních prostředků vynaložených na vybrané projekty Programu ZEMĚ

Zdroj: vypracoval NKÚ na základě zjištění z kontroly.

Pozn.: Projekt nebyl hodnocen z hlediska hospodárnosti vynaložených peněžních prostředků.

→ ***Ve čtyřech případech NKÚ zjistil skutečnosti nasvědčující porušení rozpočtové kázně.***

U čtyř⁶⁰ ze 14 kontrolovaných projektů NKÚ zjistil, že příjemci podpory porušili podmínky smlouvy o poskytnutí podpory na řešení projektu. Toto jednání příjemců podpory vyhodnotil

⁶⁰ Projekty QK1910231, QK1910103, QK21020245 a QK1920190.

NKÚ jako skutečnosti nasvědčující porušení rozpočtové kázně. NKÚ považuje za závažné, že se tato porušení pravidel čerpání podpory týkala cca každého třetího kontrolovaného projektu.

→ ***Příjemci zahrnují do vyúčtování projektu také nezpůsobilé výdaje, ...***

MZe definovalo pro příjemce v rámci každé veřejné soutěže ve všeobecných podmínkách způsobilé a nezpůsobilé náklady projektu. Do nezpůsobilých nákladů na řešení projektu MZe zařadilo náklady a výdaje na marketing. NKÚ kontrolou nákladových položek v projektech vybraných ke kontrole zjistil nezpůsobilé výdaje, viz příklad č. 15.

Příklad č. 15

U projektu **QK1910103** zařadil hlavní řešitel do způsobilých nákladů výdaj na marketing a na korekturu textu knihy, která je nákladem na prodej a distribuci výrobků. Příjemce podpory tak neoprávněně použil peněžní prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu ve výši 23 630 Kč, což NKÚ vyhodnotil jako skutečnost nasvědčující porušení rozpočtové kázně⁶¹.

NKÚ kontrolou zjistil mezi způsobilými náklady také náklady, které prokazatelně nebyly nezbytné pro dosažení cílů projektu. Jednalo se o výdaje, které byly pořízeny těsně před koncem projektu. Případy takových výdajů NKÚ zjistil u dvou projektů, jak dokládají příklady č. 16 a 17.

Příklad č. 16

U projektu **QK1920190** byl stanoven konec realizace 31. 12. 2021. NKÚ při kontrole projektu zjistil, že příjemce pořídil vybavení do kuchyně ve výši 33 635,58 Kč, a to objednávkou ze dne 9. 12. 2021.

Výdaj byl uskutečněn v závěru realizace projektu a po publikaci jeho výsledků. NKÚ vyhodnotil, že výdaj na pořízení vybavení kuchyně nemohl být v dané fázi odůvodněn potřebami projektu, což NKÚ vyhodnotil jako skutečnost nasvědčující porušení rozpočtové kázně⁶². MZe při závěrečném oponentním řízení projekt zařadilo do kategorie „úspěš s vynikajícími výsledky“.

Příklad č. 17

NKÚ při kontrole projektu **QK21020245** zjistil, že příjemce do nákladů projektu zařadil 10 položek výdajů v celkové výši 104 480,96 Kč na materiál pořízený v listopadu a prosinci 2023. Konec projektu byl stanoven na 31. 12. 2023 a výsledky projektu již byly v době pořízení uvedeny v RIV. Příjemce tak do způsobilých nákladů zahrnul výdaje, které prokazatelně nebyly nezbytné pro dosažení cílů projektu, což NKÚ vyhodnotil jako skutečnost nasvědčující porušení rozpočtové kázně⁶³. MZe při závěrečném oponentním řízení projekt zařadilo do kategorie „úspěš s vynikajícími výsledky“.

→ ***..., či výdaje na pořízení bezplatně dostupných informací.***

MZe u projektu **QK1920272** uznalo příjemci výdaje na službu týkající se zpracování podkladů pro využití sociálních médií pro komunikaci problematiky lesního hospodářství široké veřejnosti. Obsahem výstupu však byly informace, které sice byly v souladu s cíli projektu,

⁶¹ Ustanovení § 44 odst. 1 písm. b) zákona č. 218/2000 Sb.

⁶² Ustanovení § 44 odst. 1 písm. b) zákona č. 218/2000 Sb.

⁶³ Ustanovení § 44 odst. 1 písm. b) zákona č. 218/2000 Sb.

avšak ve většině případů se jednalo o informace všeobecně známé a zdarma dostupné, jak NKÚ uvádí v příkladu č. 18.

Příklad č. 18

Podstatná část 17stránkového dokumentu obsahuje základní, veřejně známé principy práce se sociálními sítěmi, které patří mezi standardní know-how v oblasti marketingu a komunikace. Příkladem poskytnuté služby v celkové výši 15 000 Kč, která byla plněna hned druhý den po objednání, bylo např.

- definice pojmů jako *post*, *engagement*, *reach*, *hashtag*, *follower*, *influencer*, *viralita*, – jedná se o učebnicové, všeobecně známé termíny,
- popis, že každá sociální síť má specifika,
- zásady práce s obsahem typu „*buďte zábavní*“, „*mobile-first*“, „*zaujměte na první dobrou*“, „*neopakujte se*“, „*nepoužívejte generické fotobankové obrázky*“, „*vyhýbejte se hrubkám*“,
- obecné pokyny krizové komunikace jako „*reagujte rychle*“, „*bez emocí*“, „*přiznejte chybu*“, které se objevují v základních příručkách pro public relations,
- popis výhod a principů testování účinnosti on-line reklamy,
- informace, že cílení reklam může být členěno podle věku, pohlaví, zájmů apod.

→ **Publikační poplatky představují pro veřejné výzkumné instituce značnou finanční zátěž.**

Časopisy nebo články v režimu „*open access*“⁶⁴ jsou obvykle dostupné bezplatně v plném znění. Tento model je však spojen s úhradou publikačních poplatků, které se běžně pohybují v rozmezí 100–200 tis. Kč za jeden článek, a to převážně pro prestižní mezinárodní vydavatelství⁶⁵. Průměrný poplatek je obvykle o něco nižší (často kolem 50–70 tis. Kč).

V obou případech není poplatek hrazen z Programu ZEMĚ, což představuje značnou finanční zátěž pro veřejné výzkumné instituce v gesci MZe, které jej musí hradit z institucionální podpory. Peněžní prostředky určené na institucionální podporu by však měly cílit primárně na vlastní výzkumnou činnost veřejných výzkumných institucí, nikoli na zveřejňování výsledků aplikačních projektů.

→ **Replikace výsledků do aplikační sféry je zásadní pro rozvoj českého zemědělství.**

Úspěchy a přínosy realizovaných výzkumných projektů Programu ZEMĚ nelze posuzovat počtem článků v tuzemských a zahraničních periodících. MZe by projekty mělo hodnotit zejména tím, zda výsledky byly využity v praxi, tak, jak to uvedlo v Programu ZEMĚ. Aplikace výzkumu do praxe je zásadní pro rozvoj moderního zemědělství 21. století, jako příklad lze uvést robotizaci a smart zemědělství⁶⁶ a také výzkum zabývající se ochranou životního prostředí a produkcí bezpečných potravin.

⁶⁴ Open Access (OA) časopisy a články poskytují bezplatný a neomezený online přístup k vědeckým informacím, což zefektivňuje sdílení znalostí bez právních či finančních bariér. Hlavními modely jsou zlatá cesta (publikování v OA časopisech) a zelená cesta (ukládání do repozitářů). Zahrnují jak ryze otevřené tituly, tak hybridní časopisy.

⁶⁵ Např. *Nature Communications*, *Lancet* nebo *Elsevier* a *Wiley*.

⁶⁶ Smart zemědělství (nebo také Smart Farming) představuje moderní přístup k hospodaření, který integruje technologie jako drony, GPS a analýzu dat pro optimalizaci produkce, zvýšení výnosů a snížení nákladů. Tento systém, často spojovaný s precizním zemědělstvím, využívá data ke zvýšení udržitelnosti a přesnosti.

Posouzení úspěšnosti Programu ZEMĚ nesmí být prováděno pouze v souvislosti s dosažením určitého výstupu projektu, ale klíčové je sledovat zejména to, jakých výsledků bylo prostřednictvím těchto výstupů dosaženo ve vztahu k cílům Programu ZEMĚ. Je potřebné sledovat transfer výsledků výzkumu, poznatků a nových technologií do aplikační sféry.

→ *Dle mezinárodního srovnání je do rozhodování o aplikovaném výzkumu preferováno zapojení zástupců zemědělské praxe.*

NKÚ provedl mezinárodní srovnání nastavení systému aplikovaného výzkumu v zemědělství v dalších zemích v EU i mimo ni.

Podpora aplikovaného výzkumu je v zahraničí prováděna také prostřednictvím nevládních organizací a financováním ze zdrojů (z odvodů) zemědělců za spoluúčasti státního rozpočtu. Je tak zajištěno přednostní postavení zemědělců/farmářů v určení priorit výzkumu a při schvalování projektů, zemědělci/farmáři mohou vyžadovat hmatatelné a praktické přínosy pro zemědělskou praxi. V podmínkách ČR to lze realizovat prostřednictvím existujících profesních organizací v sektoru zemědělství⁶⁷.

Interaktivní zobrazení dat obsažených v kontrolním závěru lze najít zde:

<https://nku.gov.cz/scripts/detail.php?id=15670>.

⁶⁷ Agrární komora České republiky (samosprávná agrární instituce, zřízena zákonem České národní rady č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky k podpoře podnikatelských aktivit v zemědělství, potravinářství a lesnictví, k prosazování a ochraně zájmů a k zajišťování potřeb svých členů), Asociace soukromého zemědělství České republiky (zájmové sdružení právnických osob – regionálních asociací soukromých zemědělců a spolků).

Seznam zkratk

BPEJ	bonitovaná půdně ekologická jednotka
ČR	Česká republika
EIA	posuzování vlivů záměrů na životní prostředí
IČO	identifikační číslo osoby
IS VaVal	<i>Informační systém výzkumu, vývoje a inovací</i>
IS Starfos	informační systém pro evidenci a správu výzkumu, vývoje a inovací
ISTA	<i>Informační systém Technologické agentury ČR</i>
MZe	Ministerstvo zemědělství
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
Program ZEMĚ	<i>Program aplikovaného výzkumu Ministerstva zemědělství na období 2017–2025, ZEMĚ</i>
Program ZEMĚ II	<i>Program aplikovaného výzkumu Ministerstva zemědělství na období 2024–2032, ZEMĚ II</i>
RIV	registr informací o výsledcích (součást IS VaVal)
SR	státní rozpočet
SZP	společná zemědělská politika
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
TAČR	Technologická agentura České republiky
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
Základní principy	<i>dokument Základní principy přípravy a hodnocení programů a skupin grantových projektů výzkumu, vývoje a inovací</i>

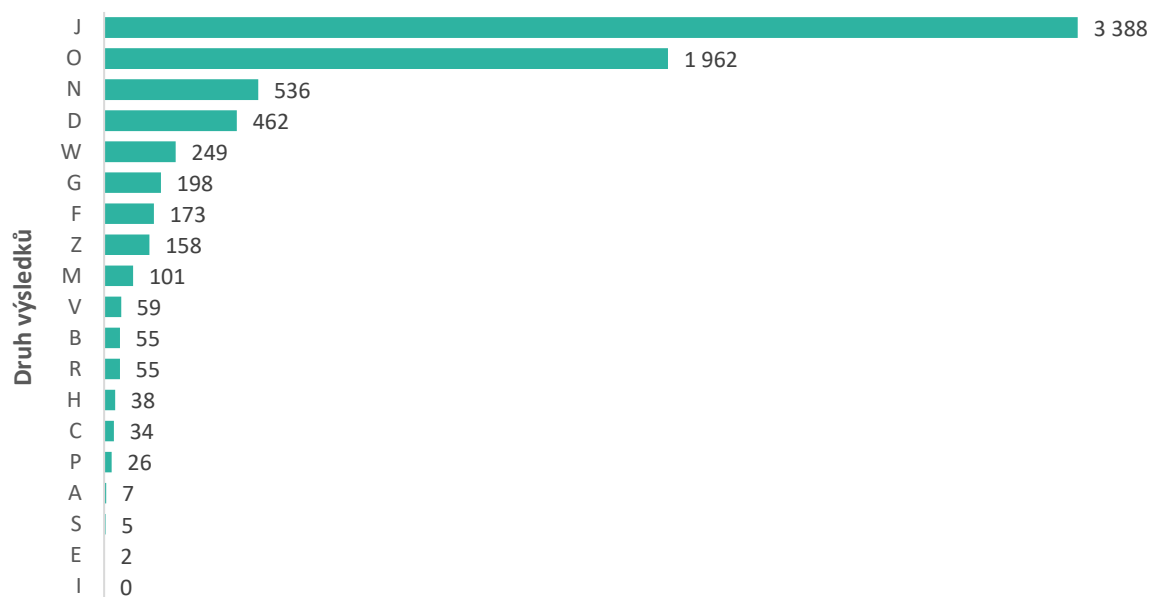
Seznam příloh

- Příloha č. 1: Počet výskytů výsledků projektů dle evidence v IS VaVal ke dni 21. 1. 2026
- Příloha č. 2: Přehled projektů vybraných ke kontrole a výsledek hodnocení účelnosti a hospodárnosti
- Příloha č. 3: Pomůcka pro vyhodnocení účelnosti a hospodárnosti projektů Programu ZEMĚ kontrolovaných v rámci kontrolní akce č. 25/18 – *Peněžní prostředky vynakládané Ministerstvem zemědělství na podporu aplikovaného výzkumu*

Počet výskytů výsledků projektů dle evidence v IS VaVal ke dni 21. 1. 2026

Z Programu ZEMĚ byly podporovány projekty s následujícím druhem výsledků:

Kód	Název (cs)
A	Audiovizuální tvorba
B	Odborná kniha
C	Kapitola, resp. kapitoly v odborné knize
D	Stať ve sborníku
E	Uspořádání výstavy
F	Výsledky s právní ochranou (užitný vzor, průmyslový vzor)
G	Technicky realizované výsledky (prototyp, funkční vzorek)
H	Poskytovatelem realizované výsledky (např. právní předpisy, normy)
I	Inovace (výrobku, služby, procesů, organizační, marketingová)
J	Recenzovaný odborný článek (Jimp, Jsc a Jost)
M	Uspořádání konference
N	Metodiky, léčebné postupy, památkové postupy, specializované mapy
O	Ostatní výsledky
P	Patent
R	Software
S	Specializovaná veřejná databáze
V	Výzkumná zpráva obsahující utajované informace
W	Uspořádání workshopu
Z	Poloprovaz, ověřená technologie, odrůda, plemeno

Graf č. 3: Počet výskytů výsledků projektů – očištěno o multiplicity

Zdroj: vypracoval NKÚ dle IS VaVal.

Přehled projektů vybraných ke kontrole a výsledek hodnocení účelnosti a hospodárnosti

Kód projektu	Název projektu	Hlavní příjemce	Vyplacená podpora (v Kč)	Hodnocení	
				Účelnost	Hospodárnost
QK1910103	České bylinky pro nové potraviny podporující zdraví populace	Národní centrum zemědělského a potravinářského výzkumu, v. v. i.	15 879 000,00	3	3
QK1910231	Nové přístupy k průkazu falšování rybiho masa pomocí genomové DNA	Národní centrum zemědělského a potravinářského výzkumu, v. v. i.	19 203 063,35	3	3
QK1910209	Výzkum a vývoj produkce léčivých hub v ČR a jejich inovativní aplikace ve funkčních potravinách	Česká zemědělská univerzita v Praze	19 397 000,00	3	2
QK1920272	Komunikace jako nástroj harmonizace potřeb společnosti a lesnického sektoru	Česká zemědělská univerzita v Praze	11 741 371,48	.68	.68
QK22020130	Implementace inovací BPEJ do systému státní správy	Výzkumný ústav monitoringu a ochrany půdy, v. v. i.	11 959 942,21	2	2
QK1920280	Inovace bonitačního systému zemědělských půd (BPEJ) pro potřeby státní správy	Výzkumný ústav monitoringu a ochrany půdy, v. v. i.	8 798 000,00	3	2
QK22020179	Posouzení podílu sedimentů na eutrofizaci nádrží a možností nápravných opatření	Biologické centrum AV ČR, v. v. i.	12 011 488,12	2	2
QK22020134	Inovativní rybářský management velké nádrže	Biologické centrum AV ČR, v. v. i.	11 846 745,34	2	2
QK1910302	Zpracování vedlejších produktů z lisování semen olejnin na nové výrobky s nutričními a zdravotními přínosy	Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	19 068 000,00	2	2
QK22020144	Druhov a technologická diverzifikace produkčního rybářství v ČR s cílem podpořit jeho efektivitu a konkurenceschopnost	Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	11 045 414,43	2	2
QK1920190	Hmotnostní ztráty masa po tepelné úpravě: vliv vlastností čerstvého masa, použitého zařízení a parametrů kulinární úpravy	Veterinární univerzita Brno	6 464 305,75	3	3
QK21020245	Vliv míry porušení chladírenského řetězce při odběru a transportu úředně odebraných vzorků na jejich mikrobiální profil	Veterinární univerzita Brno	10 227 681,47	3	3
QK1910343	Nové znaky pšenice pro zvýšení adaptačních možností v prostředí globální změny klimatu	Agrotest fyto, s.r.o.	16 506 350,00	3	2
QK21010300	Optimalizace technologie úpravy kalů z komunálních čistíren odpadních vod s ohledem na jejich chemické a mikrobiální složení a schopnost zadržovat vodu s cílem jejich bezpečného využití na zemědělském a lesním půdním fondu	Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	13 556 384,00	3	2
Celkem 187 704 746,15 Kč					

⁶⁸ Projekt nebyl hodnocen z hlediska účelnosti a hospodárnosti vynaložených peněžních prostředků.

Pomůcka pro vyhodnocení účelnosti a hospodárnosti peněžních prostředků vynaložených na projekty Programu ZEMĚ kontrolované v rámci kontrolní akce č. 25/18 – Peněžní prostředky vynakládané Ministerstvem zemědělství na podporu aplikovaného výzkumu

Vyhodnocení účelnosti vynaložených peněžních prostředků

Stupeň účelnosti vynaložených prostředků v projektu	Definice stupně účelnosti
1. Vynaložené prostředky jsou účelné	Příjemce realizoval všechny projektové aktivity (pokud byly stanoveny) a dosáhl všech stanovených cílů a výsledků projektu a tyto výsledky jsou v praxi využívány. Přínosy projektu jsou měřitelné, reálně stanovené a jejich plnění je možno ověřit. Existuje tak předpoklad, že výsledky výzkumu znamenají skutečné přínosy pro příslušnou oblast účelové podpory. Všechny vynaložené peněžní prostředky byly v přímé souvislosti s realizací projektu a byly nezbytné pro naplnění cílů projektu (z hlediska věcného obsahu). Projektové výsledky využívají minimálně dva personálně či majetkově nepropojení různí beneficianti. Standardně se jedná o dosažení 100 % stanovených cílů, výsledků a předpokládaných přínosů. Nicméně je třeba brát v úvahu relativní důležitost výsledků – např. hlavní stanovené výsledky byly splněny a některé z vedlejších stanovených výsledků nebyly splněny, aniž by to mělo vliv na úspěšnost projektu a jeho replikaci a přínos pro oblast zemědělství. Všechny výsledky projektu vznikly pouze v souvislosti s jeho řešením (výsledky nebyly vykázány také v jiných projektech). Lze vyhodnotit tak, že „projekt naplnil očekávané výsledky a je předpoklad, že výsledky jsou (doposud) využívány v praxi“.
2. Vynaložené prostředky jsou účelné s mírnými nedostatky	Příjemce realizoval téměř všechny projektové aktivity a dosáhl téměř všech stanovených projektových cílů a výsledků (např. nerealizoval nevýznamnou aktivitu, nedosáhl významný výsledek z objektivních důvodů). Přínosy projektu jsou z větší části měřitelné, reálně stanovené a jejich plnění lze z větší části ověřit. Nesplnění některých předpokládaných výsledků nemá podstatný vliv na úspěšnost projektu a jeho využití a přínos. Projektové výsledky využívá minimálně jeden beneficiant, kdy výsledky a výstupy projektu byly prokazatelně využívány jinými subjekty než pouze partnery projektu. Je předpoklad, že výsledky projektu jsou z větší části využívány v praxi, nesplnění očekávaného přínosu pro dosažení cílů programu není významné. Většina výsledků projektu vznikla pouze v souvislosti s jeho řešením (výsledky nebyly vykázány také v jiných projektech). Lze vyhodnotit tak, že „projekt naplnil očekávané výsledky s mírnými nedostatky“.
3. Vynaložené prostředky jsou účelné pouze omezeně	Příjemce nerealizoval významnou část projektových aktivit a nedosáhl ve významné míře stanovených projektových cílů a výsledků, avšak potenciální ohlas či možnost využití při řešení projektem vyjmenovaných problémů pravděpodobně zasáhnou do vývoje klíčových oblastí českého zemědělství, případně do výzkumných směrů Programu ZEMĚ. Přínosy projektu jsou z méně než 50 % měřitelné, z méně než 50 % reálně stanovené a jejich plnění nelze z větší části ověřit. Projektové aktivity, cíle a výsledky nebo přínosy nebyly naplánovány realisticky, tj. odchylka od plánu byla významná. Projekt se však zcela neodchýlil od původního zadání a účelu, a může tak naplnit svůj smysl, a zároveň byl projekt MZE vybrán v souladu s příslušnými předpisy a pravidly a byl pro realizaci způsobilý. Ačkoliv projekt splnil cíle, očekávané výsledky nebo přínosy byly dosaženy jen zčásti a jejich využití je významně nižší, než se předpokládalo. Přínos projektu je tak významně nižší, než byl předpoklad, a ani není důvodný předpoklad významnějšího zlepšení v budoucnu. Výsledky projektu byly publikovány či vykázány v jiných projektech bez zjevných souvislostí. Projektové cíle částečně nenaplnují cíle Programu ZEMĚ. Lze vyhodnotit tak, že „projekt naplnil očekávané výsledky pouze omezeně“.

4. Vynaložené prostředky nejsou účelné	Příjemce nerealizoval významnou část projektových aktivit a nedosáhl ve významné míře stanovených projektových cílů a výsledků. Popřípadě se projekt zcela odchýlil od původního zadání a účelu, a nemůže tak naplnit svůj smysl a důvod výběru pro účely dotace z Programu ZEMĚ. Projektové cíle nenaplnují cíle Programu ZEMĚ. Projekt nemá stanoveny žádné měřitelné přínosy, případné neměřitelné přínosy nejsou navíc stanoveny reálně, a není tak možné prokázat jejich splnění. Nebo projekt byl vybrán zcela v rozporu s příslušnými podmínkami či předpisy, a byl tak od počátku nezpůsobilý, případně byl projekt vybrán i přes negativní hodnocení Komise pro přijímání návrhů projektů či odborného poradního orgánu. Anebo projekt, který zcela splnil stanovené cíle, ale výsledky nejsou využívány v praxi. Žádný z výsledků není v současnosti prakticky využíván, resp. využití je naprosto marginální, a u projektu nebyly prokázány kroky k oslovení potenciálních uživatelů k replikaci výsledků, a tedy zlepšení situace v budoucnu. Lze vyhodnotit tak, že „projekt nenaplnil očekávané výsledky“. V případě, že v projektu došlo k významnému porušení podmínek smlouvy o poskytnutí podpory na řešení projektu (včetně významného finančního dopadu) nebo podmínek veřejné podpory, nejsou vynaložené peněžní prostředky účelné.
---	--

Vyhodnocení hospodárnosti vynaložených peněžních prostředků

Stupeň hospodárnosti vynaložených prostředků v projektu	Definice stupně hospodárnosti
1. Vynaložené prostředky jsou hospodárné	Jsou splněny předpokládané výsledky a přínosy projektu ve vztahu k výši vynaložených peněžních prostředků, zejména zda: - byly splněny očekávané výsledky a přínosy projektu, přičemž celkové náklady vynaložené na projekt nejsou neúměrné dosaženým výsledkům a přínosům; - rozsah prací při řešení projektu odpovídal plánovanému harmonogramu jak termínově, tak věcně; - všechny výdaje na osobní náklady byly vynaloženy v rozsahu nezbytném pro účely projektu a byly přiměřené; - všechny výdaje na nástroje, přístroje a vybavení a výdaje na služby byly vynaloženy za odpovídající ceny v místě a čase obvyklé; - všechny výdaje na smluvní výzkum, poznatky a patenty zakoupené nebo pořízené v rámci licence z vnějších zdrojů za obvyklých tržních podmínek, výdaje na poradenské či rovnocenné služby byly vynaloženy výlučně pro účely projektu za odpovídající ceny v místě a čase obvyklé; - nebyl realizován duplicitní projekt k jinému projektu, nebo jehož výsledky již byly v době realizace známy.
2. Vynaložené prostředky jsou hospodárné s mírnými nedostatky	Některý z předpokladů uvedených pro hospodárnost projektu není zcela naplněn, ale má to jen dílčí, resp. nevýznamný vliv na celkové pozitivní hodnocení hospodárnosti projektu. Bylo např. zjištěno nehospodárné vynaložení malé části projektových nákladů (např. vyšší než obvyklá cena). Dílčí, ale z hlediska celku nevýznamný výdaj neměl prokazatelnou přímou souvislost se zajištěním cílů projektu.
3. Vynaložené prostředky jsou hospodárné pouze omezeně	Více z předpokladů hospodárnosti není naplněno, resp. jejich vliv není jen dílčí a omezuje celkovou hospodárnost projektu. U více nákladů bylo zjištěno nehospodárné vynaložení, resp. nehospodárnost je u některého z nich významná. Vzhledem k horším než předpokládaným výsledkům projektu, resp. jeho nižším přínosům, celková částka vynaložených nákladů omezuje jeho hospodárnost, příp. již od počátku předpokládané výsledky a přínosy nebyly zcela úměrné výši projektových nákladů. Dále např. více výdajů vynaložených při realizaci projektu nemělo prokazatelnou přímou souvislost se zajištěním jeho cílů.
4. Vynaložené prostředky nejsou hospodárné	Projekt a jeho realizaci doprovází zásadní nedostatky, pokud jde o hospodárnost vynaložených výdajů. Výdaje na daný projekt jsou např. zcela neúměrné dosaženým výsledkům, např. proto, že většina výsledků nebylo dosaženo. Významné části výdajů byly nadhodnoceny a neodpovídají cenám obvyklým v místě a čase. Nebo je projekt zcela nebo z velké části duplicitní k jinému projektu, resp. výsledky, které se od projektu očekávají, již existují. Dále např. rozpočet projektu byl výrazně překročen bez řádného opodstatnění. V případě, že v projektu došlo k významnému porušení podmínek smlouvy o poskytnutí podpory na řešení projektu (včetně významného finančního dopadu) nebo podmínek veřejné podpory, nejsou vynaložené peněžní prostředky hospodárné.